

florilor lor m-am răcorit, și ochii miei se reveniau de roua și de veselia florilor lor, și nu numai ce mă veselea cu veselii și mă bucura, ce încă și capetele să și le puie și singele să și-l verse toți voiau și erau bucuroși pentru mine » (ms. 109 f. 140; Iorga, p. 182).

« ... Iar acum, fătu' meu, eu te las să fii gard grădinii mele și să o păzești, cum o am păzit și eu; că, dacă o vei păzi și-i vei fi gard cu zidul de piatră, cum am fost și eu, deci, ei cum cugeta să și verse singele și să și puie capetele pentru mine, așa și vor vărsa singele și și vor pune capetele pentru tine, sau pentru fieștecare domn care va face și va păzi aceste învățături ale mele, și niciodată nu vor da spatele vrășmașilor voștri. Și cum mă umbriau și mă răcorea florile lor și lua ochii miei roao și veselie din florile lor, așa și pre voi vă vor umbri și vă vor răcori și vor lua ochii voștri roao și veselie de la dinșii. Iar de vă va învăța cineva să intrați în zidirea lui Dumnezeu și în grădina mea cu securea, fără de porunca lui Dumnezeu și fără cit vă învăț eu, deci voi să dați seama înaintea domnului nostru Iisus Hristos. Că eu nu vă învăț să faceți așa, ci vă învăț că se cade domnului carele își caută de grădina sa să o curățească de toate nuiielele cele uscate care nu fac rod, însă cu lege și cu judecată » (ms. 109 f. 141 — 142 r).

... Așa fătu' meu, slugile tale, care-ți vor greși, nu le tăia pentru cuvintele oamenilor, nici îl băga în foc, ci-i iartă greșala, măcar de ți-ar fi și greșit, și-l învăță, cîndai doar s-ar întoarce, să fie ca alte slugi care-ți vor sluji cu dreptate. Iar de nu se va întoarce ești volnic să-l tai, ca și pe acel pom sterp » (Ms. 109, f. 142 r—v; Iorga, p. 181—184).

După părerea noastră, acest mod de a gândi, concretizat aici într-un capitol special, dar prezent în toate celelalte capitole, precum și imbinarea, paradoxală în aparență, dintre punctul de vedere autoritar, autocrat, centralizator cu acela care se apropie de imaginea domnului ideal în concepția unui Grigore Ureche, domn care, « boierilor le este părinte, la cîste mare-i ține și din sfatul lor nu iese »¹ datează precis *Învățăturile*: ele reflectă o epocă istorică de relativ echilibru între domnia centralizată și clasa feudalilor, o epocă în care aceasta din urmă nu mai este opusă domniei ca o forță ostilă, ei acceptă supremația domnului în stat cu condiția ca și domnul să renunțe la represii împotriva boierimii, uzînd de prerogativa pedepsei capitale numai « în extremis » și față de incorigibili. O asemenea epocă a fost marcată de domnia lui Neagoe Basarab.

Așa cum a remarcat Șt. Ștefănescu, încă din a doua jumătate a secolului al XV-lea își face loc o nouă metodă de centralizare a statului, prin care domnul solidarizează cu obiectivele sale centralizatoare o parte din boierime, acordîndu-i dregătorii importante în stat, onoruri și posibilitate de îmbogățire². În felul acesta, o parte din boierii mari renunță la opoziția față de autoritatea domnească și se transformă ei înșiși în instrumente ale operei de centralizare. Craioveștii, cea mai puternică și una din cele mai bogate familii boierești din Țara Românească, sînt exponenții acestei tendințe. Împreună cu rudele și prietenii lor, ei alcătuiesc o puternică grupare boierească ce sprijină eforturile de centralizare ale lui Basarab Țepeluș, Vlad Călugărul și Radu cel Mare, cu condiția ca aceștia să le asigure un rol dominant. Ei exercită un adevărat control asupra domniei și conflictele izbucnesc numai atunci cînd domnii încearcă să se scuture de tutela acestei puternice familii. Dar aceste conflicte nu sînt cauzate de dorința de a reveni la vechile stări de lucruri, ci de a avea pe tron un domn favorabil lor. « Deși uneori se manifestă ca forțe de descentralizare, ei nu urmăreau în fond fărîmîțarea statului feudal Țara Românească, ci căutau prin toate mijloacele să și subordoneze domnia, să pună în fruntea țării un domn din familia lor. Craioveștii se manifestă ca factor de descentra-

¹ *Letopisețul Țării Moldovei*, Ed. P. P. Panaitescu, Ed. II, București, 1958, p. 218: portretul lui Petru Șchiopul.

² Șt. ȘTEFĂNESCU, *Inceputurile băniei de Craiova. Pe marginea unui document recent publicat*, în « Studii și materiale de istorie medie », vol. I, București, 1956, p. 325—332.